

Rozprávkové knihy na Slovensku

Zuzana Čičová

Bákalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Grafický design
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana Čičová**
Osobní číslo: **K14006**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design – Grafický design**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Ilustrovaná kniha pro děti**

Zásady pro vypracování:

Rozsah teoretické práce minimálně 25 stran + obrazové přílohy (dokumentace praktické části). Práci odevzdat v elektronické podobě (dle předepsané celouniverzitní šablony viz Směrnice rektora č. 20/2016) ve formátu PDF na 1 ks CD (DVD) nosiče, dále odevzdat 2 kusy výtisků elektronické podoby práce a 1 výtisk graficky zpracované bakalářské práce, která má volnější grafickou podobu.

1. Teoretická část: pohádkové knihy na Slovensku
2. Praktická část: ilustrovaná kniha pro děti

Dále na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce v minimálním počtu 10 kusů pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

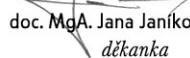
Rozsah bakalářské práce: **viz Zásady pro vypracování**
Rozsah příloh: **viz Zásady pro vypracování**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/umělecké dílo**

Seznam odborné literatury:

Člověk a kniha: Úvod do nakladatelské specializace (Ján Halada)
Knihy a typografie (Martin Pecina)
Vazby knihy (Jaroslav Doležal)

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Jana Dosoudilová**
Ateliér Grafický design
Datum zadání bakalářské práce: **1. listopadu 2016**
Termín odevzdání bakalářské práce: **12. května 2017**

Ve Zlíně dne 1. prosince 2016

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

dr. ak. soch. Rostislav Illík
vedoucí ateliéru

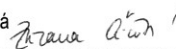
PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně9. 12. 2016.....

Zuzana Čičová

Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy. Vysoká škola disertační práce nezveřejňuje, byla-li již zveřejněna jiným způsobem.

(2) Bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

(4) Vysoká škola může odložit zveřejnění bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce nebo jejich částí, a to po dobu trvání překážky pro zveřejnění, nejdéle však na dobu 3 let. Informace o odložení zveřejnění musí být spolu s odůvodněním zveřejněna na stejném místě, kde jsou zveřejňovány bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, již se týká odklad zveřejnění podle věty první, jeden výtisk práce k uchování ministerstvu

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3.

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpráší-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Práca sa v teoretickej časti zameriava na literatúru pre deti, jej vývoj a aktuálnu situáciu aj vo vydavateľstvách. Zameriava sa aj na slovenských ilustrátorov. Stručne charakterizuje vývoj slovenskej literatúry a tiež základné pojmy súvisiace s výrobou knihy. Praktická časť predstavuje knihu pre deti s autorskými ilustráciami.

Klíčová slova: kniha, rozprávková kniha, kniha pre deti, detská kniha, ilustrovaná kniha pre deti, ilustrátori, Danka a Janka, rozprávkové knihy na Slovensku

ABSTRACT

The theoretical part of bachelor thesis is concerned with literature for children, its progress and actual situation in publishing houses. The work is concerned with slovak illustrators too and briefly defines the progress of slovak literature and basic terms with production of the book. The children book, which is with authorial illustrations, is practic part of bachelor thesis.

Keywords: book, book of fairytales, book for children, children book, illustrated book for children, illustrators, Danka and Janka, fairytales books in Slovakia

Rada by som sa poďakovala všetkým, ktorý mi boli oporou a ochotne mi pomáhali, dávali rady.

Osobitne ďakujem pani MgA. Jane Dosoudilovej za odborné vedenie mojej práce, za jej cenné rady, pripomienky a v neposlednom rade podporu počas celého štúdia. Ďalej ďakujem aj ostatným vedúcim členom ateliéru Grafický design, za všetky cenné vedomosti, ktoré mi počas štúdia dali.

Ďakujem mojim rodičom, môjmu Miroslavovi a celej rodine za dôveru, podporu a trpezlivosť. A kvôli vzájomnej pomoci a podpore nesmiem zabudnúť ani na mojich spolužiakov.

Prehlasujem, že odovzdaná verzia bakalárskej práce a elektronickej verzie nahranej do IS/STAG sú totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČASŤ	10
1 UVEDENIE DO SLOVENSKEJ LITERATÚRY	11
1.1 OBDOBIE STARŠEJ SLOVENSKEJ LITERATÚRY	11
1.2 OBDOBIE NOVŠEJ SLOVENSKEJ LITERATÚRY	11
1.3 OBDOBIE SÚČASNEJ SLOVENSKEJ LITERATÚRY	12
2 ROZPRÁVKA	13
2.1 DELENIE ROZPRÁVOK PODĽA AUTORSTVA	13
2.2 DELENIE ROZPRÁVOK PODĽA OBSAHU	13
2.3 DELENIE ROZPRÁVOK PODĽA FORMY	13
3 ROZPRÁVKOVÉ KNIHY NA SLOVENSKU	15
3.1 MÁRIA RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ – CHLAPČEKOVO LETO.....	15
3.2 TOMÁŠ JANOVIC – DREVENÝ TATO A JEHO ROZPRÁVKOVÉ VARECHY	17
3.3 MÁRIA ĎURIČKOVÁ– DANKA A JANKA.....	19
3.4 ZUZANA ZEMANÍKOVÁ – LULUKAJ	21
3.5 ANTON PAJONK – KYSUCKÉ ROZPRÁVKY 2.....	23
3.6 PAVOL DOBŠINSKÝ – ZLATÁ KNIHA ROZPRÁVOK.....	25
3.7 LEWIS CARROLL – ALICA V KRAJINE ZÁZRAKOV	28
3.8 MILAN RÚFUS – DEŤOM.....	30
3.9 KATARÍNA KEREKESOVÁ, KATARÍNA MOLÁKOVÁ, ALEXANDRA SALMELA – MIMI A LÍZA	32
3.10 BARBORA KARDOŠOVÁ – TRAJA KAMOŠI.....	34
4 ILUSTRÁCIA NA SLOVENSKU	37
4.1 ASOCIÁCIA ILUSTRÁTOROV (ASIL).....	37
4.2 BIENÁLE ILUSTRÁCIÍ BRATISLAVA (BIB).....	38
5 VYDAVATEĽSTVÁ NA SLOVENSKU.....	40
5.1 VYDAVATEĽSTVO ÍKAR.....	40
5.2 VYDAVATEĽSTVO SLOVART.....	41
5.3 VYDAVATEĽSTVO ARTFORUM.....	42
6 KNIHA	44

6.1	ZÁKLADNÉ POJMY	44
6.2	TYPOGRAFIA V KNIHE.....	44
6.3	VÝBER PAPIERA A TLAČ	46
6.4	KNIŽNÉ VÄZBY	47
6.5	TYPY KNIŽNÝCH VÄZIEB	47
6.6	KREATÍVNE SKLADANIE A JEHO VYUŽITIE	47
6.7	NETRADIČNÉ UMIESTNENIE PRÍLOH.....	48
6.8	DOKONČOVACIE PRÁCE.....	48
II	PRAKTICKÁ ČASŤ	49
7	DANKA A JANKA.....	50
7.1	ILUSTRÁCIE	50
7.2	GRAFICKÁ ÚPRAVA KNIHY	52
7.3	CELKOVÁ ÚPRAVA KNIHY	54
7.4	DOPLNKOVÉ PREDMETY	54
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	58
	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	59
	ZOZNAM OBRÁZKOV	62

ÚVOD

Knihy zohrávajú v našom živote dôležitú úlohu. Už od útleho veku nám z nich rodičia čítajú a pomáhajú nám spoznávať okolitý svet. V škole sú didaktickou pomôckou, vo verejných knižniciach studňou informácií.

Knihá však nie je len zväzok papierov s informáciami, kniha je priateľ. Kniha nám premieňa zlú náladu na dobrú, rozvíja našu predstavivosť, fantáziu, rozširuje nám slovnú zásobu, no predovšetkým nás núti rozmýšľať a duševne nás obohacuje. Prenáša nás do iného sveta. Najmä tá rozprávková. Vezme nás nachvíľu preč od reality a ukáže nám úplne iný, rozprávkový svet, plný úžasných postáv, vezme nás na miesto, kde dobro víťazí nad zlom.

V dnešnej dobe je kníh v kníhkupectvách milióny a milióny, no kúpa aj obyčajnejšej knihy je luxus. Nekupujeme si len príbeh, no kupujeme si aj väčšinou kvalitný papier. Knihy sú obalené v kvalitných obaloch a sú viazané špeciálnymi metódami. Napokon, kniha by nás nemala uspokojiť len obsahom, ale aj výzorom.

V súčasnosti je kniha žiadaný predmet spoločnosti aj napriek jej cene a tomu, že stále menej ľudí číta. Treba však povedať, že sa knihu snažia vytlačiť tzv. e-knihy. Nemyslím však, že sa to podarí úplne, keďže aj v mojom okolí je ešte stále veľa ľudí (tí, čo ešte nezapudli čítať), ktorí na klasickú knihu nedajú dopustiť.

V teoretickej časti mojej bakalárskej práce sa budem venovať rozprávkovej knihe na Slovensku. Začnem celkom stručným úvodom do dejín a rozvoja slovenskej literatúry a pokračovať budem tým, že vás prevediem pár vydaniaми slovenských rozprávkových kníh. Ukážem tak nielen aktuálnu situáciu vydavateľstiev na Slovensku, ale aj niekoľko príkladov z pekných pár rokov dozadu. Ďalej zmapujem najväčšie a najznámejšie vydavateľstvá na Slovensku no neobídeme ani menšie, tiež zaujímavé. Pred tým však ešte rozoberiem situáciu ilustrácie na Slovensku. Napokon rozoberiem knihu ako takú, jej základné časti a typy väzieb či použitie typografie v knihách.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1 UVEDENIE DO SLOVENSKEJ LITERATÚRY

Slovenskú literatúru možno rozdeliť do troch najzákladnejších období: staršia slovenská literatúra (800–1780), novšia slovenská literatúra (1780–1945), súčasná slovenská literatúra (od roku 1945).

1.1 Obdobie staršej slovenskej literatúry

Do staršej slovenskej literatúry zaraďujeme obdobie stredovekej literatúry, ktorá začína vo Veľkomoravskej ríši v 9. storočí. V tomto období vzniká aj prvá slovanská báseň Proglas, ktorá je veršovaným predslovom Konštantína k prekladu Evanjelia. Humanistickým a renesančným obdobím ovplyvneným tureckými vpádmi či protihabsburskými povstaniami prechádzame do barokovej literatúry. Cantus catholici – Písne katolícké zostavil a vydal Benedikt Szöllösi a je to prvý tlačný katolícky spevník.

1.2 Obdobie novšej slovenskej literatúry

V období novšej slovenskej literatúry sa dostávame k témam národného obrodzenia. Obdobie osvietenstva a klasicizmu výrazne mení charakter literatúry. Svetská literatúra získava prevahu nad náboženskou a rozvíjajú sa nové literárne žánre. Vznikajú základy slovenskej umeleckej prózy, poézie či drámy. Z osobnosti by som nemala zabudnúť spomenúť jazykovedca Antona Bernoláka, spisovateľa Juraja Fándlyho, Jozefa Ignáca Bajzu, Jána Hollého či Jána Kollára. Diela Hollého (Svätopluk) a Kollára (Slávy dcéra) sú dodnes zaradené v povinnom čítaní na stredných školách.

Romantizmus sa niesol v znamení uzákonenia spisovnej slovenčiny Ludovítom Štúrom, Jozefom Miloslavom Hurbanom a Michalom Miloslavom Hodžom v roku 1843. Dôležitým predstaviteľom je napríklad Samo Chalupka (hrdinská báseň Mor ho!), Andrej Sládkovič (Marína), Ján Botto (Smrť Jánošíkova).

Počas porevolučných rokov a matičných rokov zažila slovenská literatúra vzhľadom k politickej situácii istú stagnáciu. K zlepšeniu došlo až začiatkom 60-tych rokov, kedy rozkvitla próza a dramatická tvorba Jonáša Záborského či Jána Palárika.

Realizmus sa prejavil novými témami a žánrami (poviedka, román, novela). Tak ako vo výtvarnom umení realizmu, aj v literatúre boli v centre pozornosti súčasné problémy. Autori sa zameriavali na charaktery, snažili sa pravdivo znázorniť život obyčajných ľudí. Medzi najdôležitejších autorov tu patria osobnosti ako Pavol Országh Hviezdoslav, Martin Kukučín, Jozef Gregor-Tajovský či Ludmila Podjavorinská.

Literárna moderna zaznamenala začiatkom 20. storočia prienik nových umeleckých a myšlienkových prúdov. Prevládajú najmä vlastné túžby a smútky s uplatňovaním najmä symbolizmu a impresionizmu. Vedúcou osobnosťou bol básnik Ivan Krasko.

Medzivojnová literatúra uzatvára obdobie novej slovenskej literatúry. Autori sa vyrovnávajú s útrapami vojny, v tvorbe sa odzrkadľujú súčasné témy. Medzi autormi, na ktorých nesmiem zabudnúť bol napríklad Martin Rázus, Ján Smrek, Laco Novomestský, Rudolf Dilong, Margita Figuli, či Jozef Cíger-Hronský. Významnou súčasťou Hronského tvorby bola tvorba pre deti a mládež (Budkáčik a Dubkáčik, Smelý Zajko, ...). Rovnakej tvorbe sa venoval aj Fraňo Král, ktorý písal poéziu aj prózu (Jano, Čenkové deti).

1.3 Obdobie súčasnej slovenskej literatúry

Obdobie súčasnej literatúry sa datuje od roku 1945. Prvé roky boli zložitým obdobím uznávania socialistického realizmu, kde tvoril napríklad Ján Kostra. Časom sa však situácia upokojila.

Jedným z najvýznamnejších predstaviteľov slovenskej modernej poézie je aj môj obľúbený autor Milan Rúfus. Napísal mnoho zbierok krásnych básní, kde vyslovil svoje žiaľ a bolesti. Mal hlboké humanistické zmýšľanie. Jeho charakteristický štýl uplatnil aj v tvorbe pre deti a mladých. Medzi ďalšie osobnosti tú patrí napríklad Ľubomír Feldek, František Hečko či Dominik Tatarka. [1]

2 ROZPRÁVKA

Rozprávka je neoddeliteľnou súčasťou slovenskej literatúry. Je to vlastne krátky epický útvar – teda má nejaký dej. Jej vznik bol v dávnych dobách. Najskôr sa šírila ústnym podaním a často tradovaním, teda z pokolenia na pokolenie.

Vždy v nej víťazí dobro nad zlom, múdrosť nad hlúposťou. Spravidla sa rozprávka začína formulkou napríklad: „Kde sa voda sypala a piesok lial..., Kde bolo tam bolo...“ a končí sa napríklad: „A žili šťastne až kým nepomreli..., Zazvonil zvonec a rozprávky je koniec.“

Aby sa však rozprávky uchovali pre ďalšie generácie, postupne ich začali zbierať, zapisovať a vydávať knižne zberatelia ľudových rozprávok. Medzi najznámejších patrí Pavol Dobšinský.

2.1 Delenie rozprávok podľa autorstva

Podľa autorstva delíme rozprávky na ľudové a umelé. Autor ľudovej rozprávky je neznámy, rozprávka je vtedy často aj kolektívnym výtvorom. Umelá rozprávka je autorská, teda má autora.

2.2 Delenie rozprávok podľa obsahu

Podľa obsahu rozprávky delíme na fantastické, realistické či zvieracie. Vo fantastických rozprávkach vystupujú postavy, ktoré majú neskutočné schopnosti (čarodejnice, stri-gy, apod.). Realistické rozprávky sa vyznačujú reálnymi hrdinami. Sú to jednoduchí ľudia, ktorých rozum a vtip víťazí nad protivníkmi. V posledne spomenutých zvieracích rozprávkach vystupujú zvierací hlavní hrdinovia, ktorí sú nositeľmi ľudských vlastností.

2.3 Delenie rozprávok podľa formy

Rozprávky môžu mať prozaickú, básnickú alebo dramatickú formu. Prozaické rozprávky majú neviazanú umeleckú reč, rozprávky v básnickej forme sú vo viazanej umelec-

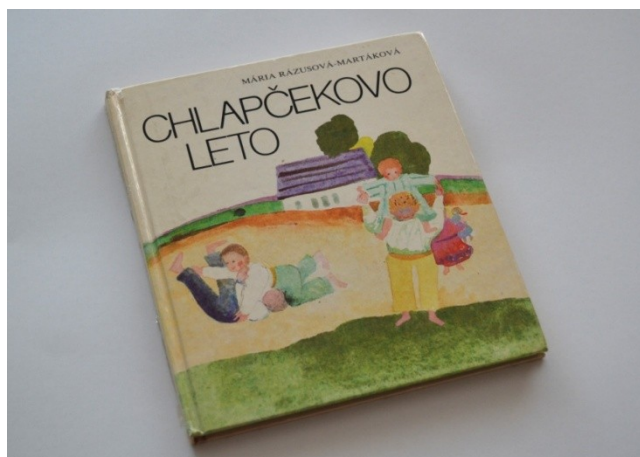
kej reči – teda vo veršoch. Dramatické rozprávky sú prispôsobené na predvádzanie v divadle, rozhlase či televízií. [9]

3 ROZPRÁVKOVÉ KNIHY NA SLOVENSKU

3.1 Mária Rázusová-Martáková – Chlapčekovo leto

Keďže vlastným vydanie tejto knihy z roku 1981, budem rozoberať to novšie. Skoršie vydanie z roku 1968 možno nájsť v nejakých antikvariátoch, príkladám aspoň obrázok obalu knihy.

Už na prvý pohľad ma novšia kniha veľmi nezaujala. Obal je oproti staršiemu vydaniu, podľa mňa, príliš jednoduchý a hlavne nevýrazný. Zrejme to bude dôvodom, prečo som ju ako dieťa neotvorila a neprečítala som si ju. Pôsobí na mňa chladne. Na prednej strane môžeme nájsť ilustráciu so strohým nadpisom a menom autorky.

Obr. 1. Ukážka obalu knihy *Chlapčekovo leto*

Vnútro knihy ma tiež veľmi neohúrilo. Jednoduchým rozpitým akvarelovým ilustráciám som príliš neprišla na chuť a vôbec sa mi nepáčia. Myslím si, že autorka ilustrácií Viera Kraicová mohla do akvarelu aspoň zasiahnuť farebnými pastelkami a zvýrazniť niektoré detaily, pridať do ilustrácií trochu života, trochu šmrncu. Tváre niektorých postáv pôsobia rozpitím farieb až strašidelne. To by sa zrejme v knihách pre deti vyskytovať nemalo, pokiaľ to nevyžaduje dej. Autorka sa síce snaží používať prevažne jasné farby, no v niektorých častiach vznikajú nepekné odtiene v dôsledku zmiešania sa rozpitých farieb.

Obr. 2. Ukážky ilustrácií v knihe *Chlapčekovo leto*

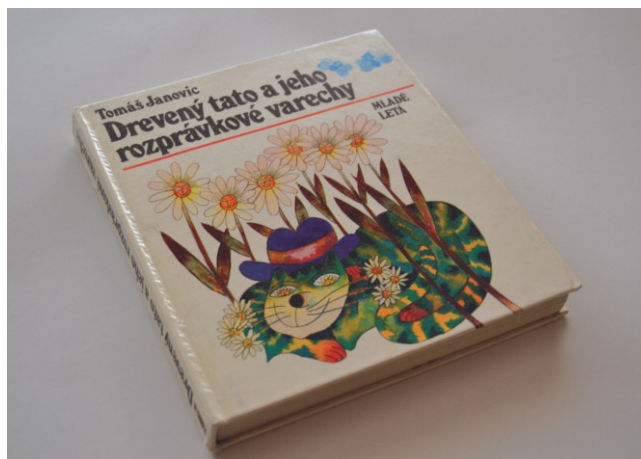
Obr. 3. Ukážky ilustrácií v knihe *Chlapčekovo leto*

Svojou ostatnou tvorbou ma však Viera Kraicová veľmi zaujala. Venovala sa monumentálnej a ilustračnej tvorbe. Pri tvorbe umelkyňa narábala s formami primitívneho umenia a využívala detské kresby. Pracovala so sýtymi odtieňmi farieb, na obrazoch vytvárala pekné farebné kontrasty. Nechávala sa unášať svojimi aktuálnymi pocitmi. Kraicová ilustrovala napríklad knihu *Babička* (1965), *Knihu rozprávok Milana Rúfusa* a niekoľko Erbenových kníh. [11]

Mária Rázusová-Martáková (1905–1964) bola poetka, prekladateľka, dramatička, písala literatúru pre deti a mládež, bola to sestra básnika a politika Martina Rázusa. Publikovala v detských časopisoch, ďalej v periodikách *Politika*, *Živena*, atď. Písala peknou slovenčinou, jej texty mali zvonivý rytmus. Svojimi textami výrazne ovplyvňovala kultivovanosť detského vyjadrovania. [10]

3.2 Tomáš Janovic – Drevený tato a jeho rozprávkové varechy

Janovicovu tvorbu som mala ako malá veľmi rada. Jeho tvorba ma sprevádzala najmä v prvom ročníku na základnej škole. Veľmi som mala rada jeho veršované rozprávky plné humoru a detskej fantázie. Humorne píše o dvoch dcérach a o ich trochu nešikovnom tatovi.

Obr. 4. Obálka knihy *Drevený tato a jeho rozprávkové varechy*

Celkom hrubú, no tiež knihu drobného pravidelného formátu z roku 1982 dotvárajú ilustrácie Ondreja Zimku. Milé a nápadité ilustrácie síce nie sú po celých stránkach a v takej miere ako sme možno dnes zvyknutí, no myslím, že aj tak perfektne dopĺňajú vtipné texty Tomáša Janovica. Klavír s kravými nohami, kniha s obrovskými okuliarmi a nosom, gramofón s chvostom páva a mnoho ďalších kreatívnych ilustrácií, ktoré ocenia nielen deti, ale sa na nich pousmejú aj dospelí. Majú v sebe dávku humoru a takej fantázie, ktorá sa nevyskytuje v každej knihe.

Obr. 4. Ukážky ilustrácií z knihy *Drevený tato*Obr. 5. Ukážky ilustrácií z knihy *Drevený tato*

Jediné, čo by som možno v knihe pozmenila je jej sadzba, ktorá je podľa mňa príliš skákavá, až chaotická a na niektorých stranách jej umiestnenie spôsobuje absolútnu nerovnováhu stránky. Napríklad, kde je krátky, zle umiestnený text úplne na vrchu prázdnej stránky a vzbudzuje to pocit, že mi strofa básničky uletí niekam hore. O grafickú úpravu sa postaral Jozef Michaláč.

Obr. 6. Ukážka rušivej kompozície v knihe

Ondrej Zimka (1937) je žijúci rodák z Turzovky, ktorá je doslova pár kilometrov vzdialená od môjho rodného mesta. Je to môj oblúbený autor nielen ilustrácií, ale aj hlavne malieb. Veľa kombinuje rôznorodé ľudské, zvieracie a prírodné prvky do svojho sveta aj často groteskného zobrazenia. Dovolím si povedať, že každá jeho malba je svojím spôsobom jedna veľká ilustrácia. Jeho tvorba je charakteristická obrovskou dávkou fantázie, jemnej irónie. Podnecuje, až dráždi diváka vytvoriť si na obraz názor sám. Zimka rád maluje aj na drevo. Buď je to stará polica, dvere či okenice aj s pántmi. Využíva pri tom štruktúru dreva (prasklinky, štrbinky,...) a v obrazoch ju priznáva.

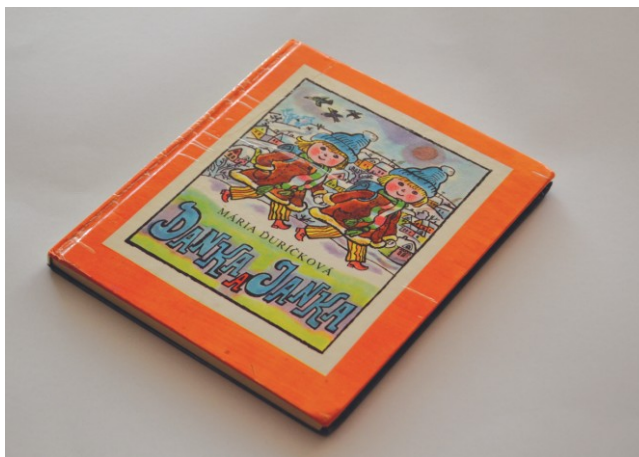
Medzi jeho ďalšie ilustrované knihy, ktoré naozaj stoja za zmienku patria knihy Ľubomíra Feldeka Zelené jelene či Rozprávky na niti. Iustroval viac ako 100 kníh. Zimka si však aj pár kníh sám napísal a ilustroval. Je autorom veselých príhod a šibalstiev Svrčka Milka a svrčka Ilka a tiež Zoo na výlete. [13], [14]

Tomáš Janovic (1937) využíva v tvorbe prvky absurdného nonsensu a humoru, irónie. Strieda prózu s poéziou – no veľmi hravo. Príbehy píše veľmi pútavo, vytvára si tak akýsi vzťah rozprávača s čitateľom. Jeho knižky patrili k najúspešnejším. Jeho ďalšie vydané tituly sa nazývajú napríklad Zažmúr očká, Dín a Dán, Neukradni tri vajcia, O cestovaní Dlhonosa z paneláku na Island, atď. Už len názvy titulov svedčia o jeho nekonečnej hravosti a vtipnosti.

Tomáš Janovic sa však venuje aj dramatickej tvorbe umenia. Jeho verše a piesne boli zinscenované v Divadle na korze (Soirée, Radostná správa). Pre deti pripravil rozhlasovú hru O žuvačkovom kráľovstve, Požičaná gitara atď. [12]

3.3 Mária Ďuríčková– Danka a Janka

Knihu o Danke a Janke možno zaradiť medzi slovenské bestsellery. Oblúbené príbehy o dvoch sestrách – dvojčikách poznajú snáď všetky deti. Knižka obsahuje veselé a poučné príbehy z každodenného života sestier.

Obr. 7. Obálka knihy *Danka a Janka*

Ilustrácie Boženy Plocháňovej v knihe z roku 1985 dokonale fungujú popri veselých príbehoch. Sú farebné, hravé, nápadité. Pri tvorbe ilustrácií autorka popustila úzdu fantázie, a tak vznikli trefné, miestami vtipné obrázky. Hlavnú úlohu zohrávajú tmavé obrysové línie, ktoré potom autorka vymaľovala. Ilustrácie mi veľmi pripomínajú komixové obrázky v časopisoch.

Obr. 8. Ukážky úpravy knihy

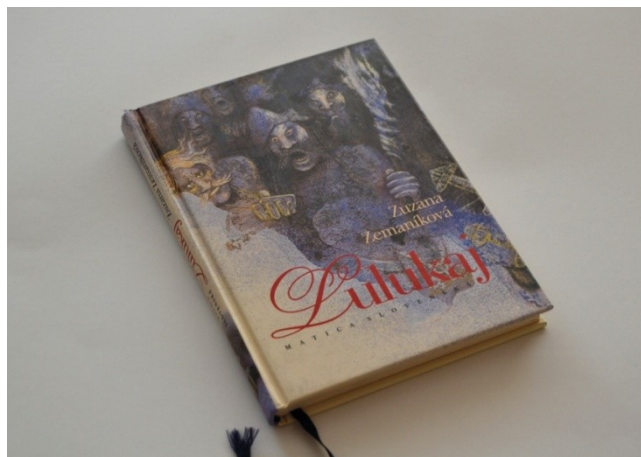
Obr. 9. Ukážky úpravy knihy

Tvorba Boženy Plocháňovej je v skutku rozmanitá. Treba povedať, že Božena má české korene, je to rodáčka z Prahy. Zilustrovala nespočetné množstvo ilustrácií pre oblúbené detské časopisy Zornička, Včielka, Fifik či Ohník. Oblúbená ilustrátorka rozprávkových kníh pre deti pracovala napríklad aj na knihách Kristy Bendovej (Opice z našej police), atď. Okrem detských ilustrácií sa venuje kresbám karikatúr a komixov, ktoré začala kresliť ešte so svojim prvým manželom pre časopis Roháč. [15]

Mária Ďuričková (1919–2004) taktiež publikovala v časopise Ohník, Slniečko či Zornička. Taktiež bola redaktorkou vo vydavateľstve Mladé letá. Ďuričková bola a je na Slovensku veľmi oblúbenou autorkou pre deti a mládež. Od ostatných autorov sa vtedy odlišovala najmä tým, že v tvorbe pre deti a mládež využívala študentský slang, čo bolo dovtedy nevídané. Rada písala príbehy z prostredia dediny. Vytvárala diela, kde už nie sú hranice medzi reálnym svetom a fantastickosťou vyhranené. Ďuričková sa taktiež venovala aj dramatickej tvorbe, no nie v takej miere ako písala príbehy. Medzi jej známe diela patrí kniha O Gulčkovi Bombulčkovi (1962), knižná novela Majka Tárajka (1965), novela pre dospelých Katarína (1968, uverejňovaná v časopise Slovenka).[2]

3.4 Zuzana Zemaníková – Lulukaj

Táto knižka z roku 2003 je určená pre väčších čitateľov. Stretnutie s ňou bolo náhodou a hneď ma veľmi zaujal jej obal so zaujímavými, no nevtieravými ilustráciami. Je to veľmi subtilné dielo po všetkých estetických stránkach. Vnútro knihy krásne dýcha príjemne zvoleným spôsobom grafickej úpravy Igora Štrbika, ktoré dokonale prilieha k nádherným lyrickým ilustráciám Dany Moravčíkovej.

Obr. 10. Obálka knihy

Monochrónne ilustrácie akoby vychádzali z rozpitého papiera. Ponúkajú nevšedný umelecký zážitok. Sú krehké, až nenápadné. Spracovanie mi evokuje lept, prípadne kombinovanie grafických techník, ale o tom môžem len polemizovať, keďže sa mi nepodarilo zistiť techniku spracovania týchto ilustrácií. Ilustrácie pekne dopĺňa použitie tónovaného papiera vo vnútri knihy – aj keď sú ilustrácie chladnej modrej farby, použitie tmavšej modrej a smotánkového papiera pôsobí nanajvýš príjemne.

Obr. 11. Ukážky úpravy knihy

Obr. 12. Ukážky úpravy knihy

Oceňovaná Dana Moravčíková má osobitý štýl ilustrovania, o tom niet pochýb. Reprezentuje modernú generáciu ilustrátorov, krehkou a nevtieravou formou. To je zrejme aj nábojom jej ilustrácií. Divák preniká do úplnej hĺbky obrazu.

Veľa spolupracuje so Zuzanou Zemaníkovou (Keď sme boli veľké, Ponitrianske povesti a povrávky,...), ale aj so Štefanom Moravčíkom (Zlatá kniha Záhoria, Ako klobúk stratil hlavu,...). Ilustrovala napríklad aj Rozprávky K. J. Erbena. [17]

Zuzana Zemaníková nepatrí k typickým ženským predstaviteľkám literatúry pre deti. Vymýšľa predovšetkým šibalské príbehy, poviedky editované v detských časopisoch. Je autorkou najmä prozaických príbehov. Množstvo jej príbehov možno počuť v rozhlase ako večerníčkové čítanie. Pri vymýšľaní príbehov sa inšpiruje z detských čias, z čias keď jej babička rozprávala rôzne (aj strašidelné) príbehy. Zuzana Zemaníková spája modernú a ľudovú rozprávku. Tiež sa vo veľkej miere venuje písaniu povestí. [16]

3.5 Anton Pajonk – Kysucké rozprávky 2

Rozprávky pôvodom z Kysúc, miesta, odkiaľ pochádzam. Celkom útlá knižka z roku 2005 obsahuje pre väčšinu čitateľov neznáme rozprávky s ilustráciami známeho Stana Lajdu. O grafickú úpravu sa postaral Pavel Choma s Róbertom Sokolom. Je to voľné pokračovanie Kysuckých rozprávok. Zbierky Kysuckých rozprávok majú 3 časti.

Obr. 13. Obálka knihy

Nájdeme tu podľa mňa vyvážené množstvo kresieb k textu, kniha na mňa pôsobí dobrým dojmom. Na predsádkach zaujme ilustrácia, na ktorej je vyobrazené námestie v Čadci. Autor ilustrácií tu skĺbil vyobrazenie starých budov v centre mesta a modernú fontánu zriadenú na námestí niekoľko rokov dozadu. Pri nej sa nachádzajú ženičky v dobových krojoch. Ilustrácie v celej knihe zobrazujú obyčajný, pracovitý ľud, tak ako je to o chudobnejších Kysuciach známe.

Celý dojem kontextu podtrhuje aj osobitý štýl ilustrovania Stana Lajdu. Ilustrácie majú veľmi živý, dynamický rukopis. Autor si najskôr pri tvorbe vytvoril základ ilustrácií akvarelom, potom do obrázkov zasiahol živou kresbou. Kresby sú nádherne vzdušné, sršia živou farebnosťou. Zobrazené postavy sú vždy v dynamickej polohe.

Obr. 14. Ukážky ilustrácií v knihe

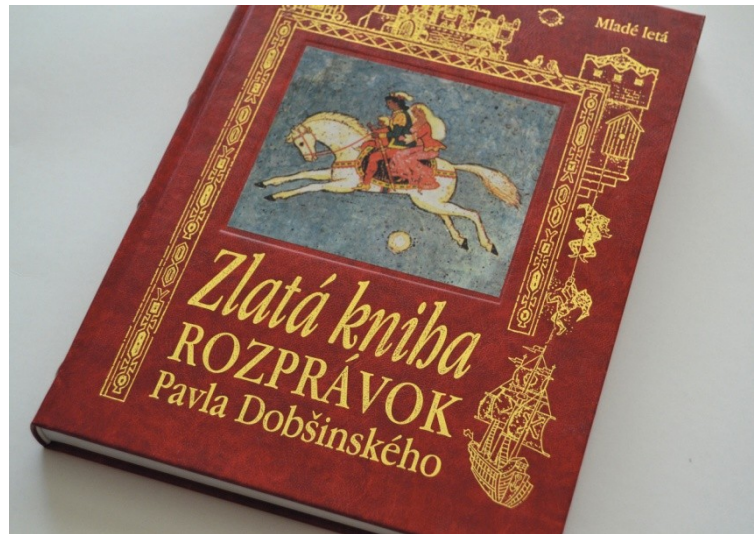
Obr. 15. Ukážky ilustrácií v knihe

Stana Lajdu poznám osobne, keďže učí na strednej škole, ktorú som pred vysokoškolským štúdiom navštevovala. Je to zanieteny kresliar, ktorý je okrem ilustrátora aj majstrom štetca. Jeho obrazy strhnú diváka jeho zmyslom pre detail. Je to vynikajúci kolorista, ktorý s farbami pracuje podľa námetu. Často pracuje so symbolmi a metaforami, vŕha tak diváka do svojho sveta. Lajda je veľký obdivovateľ renesančného umenia, dokazuje to množstvo štúdií a rekonštrukcií (napríklad Poslednej večere) Leonarda či Michelangela. Jeho osobitý humor prenáša aj do ilustrácií v detských knihách, ktorým sa venuje od 90. rokov. [18]

Anton Pajonk (1953–2014) je autorom viacerých rozprávok (napr. Drotárova paličica), fejtónov či scenárov pre malé javiskové formy. Rozprávky, ktoré písal, sa väčšinou odohrávali na Kysuciach. [19]

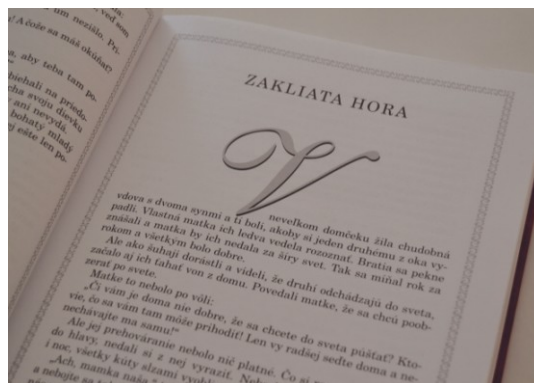
3.6 Pavol Dobšinský – Zlatá kniha rozprávok

Dobšinského Zlatá kniha rozprávok z roku 2007 je pre mňa zlatá v pravom slova zmysle. Keď niekto povie kniha rozprávok, predstavím si ju presne takto. Obal knihy potiahnutý kožou v kombinácii so zlatým písmom a ornamentom lemujúcim prednú stranu. Formát knihy taktiež pridáva na vážnosti publikácie, keďže Dobšinský bol naozaj majster rozprávkového umenia. Kniha vyšla v preklade v 21 krajinách.

Obr. 16. Ukážka Zlatej knihy rozprávok

Vnútro knihy nadväzuje na jej obal. Po obvodoch stránok sa nachádza ornament, inak sú stránky v zásade jednoduché a väčšina z nich je dokonca len textová. Čo mi trochu prekáža, sú pre mňa až obrovské iniciály na začiatku každej rozprávky. Myslím, že by mohli byť pokojne o trošku menšie a mohli by byť farebne vyzdobené. V knihe veľa farebných stránok nenájdeme, čo je obrovská škoda, pretože tu nachádzame ilustrácie veľkého Ľudovíta Fullu.

Obr. 17. Ukážka úpravy knihy

Obr. 18. Ukážka ilustrácií v knihe

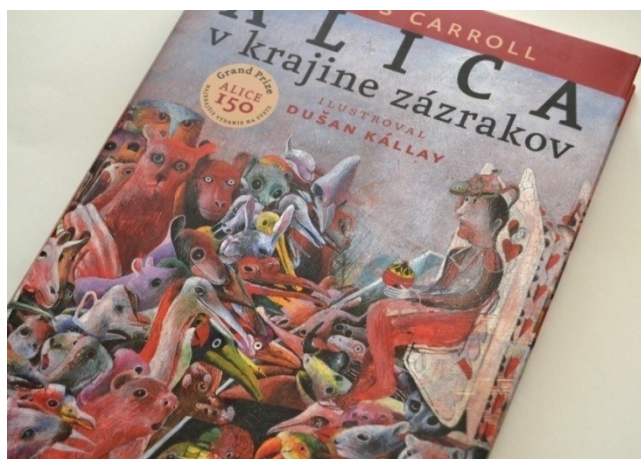
Ludovít Fulla bol moderný maliar a grafik 20. storočia. Venoval sa malbe, grafike, scénografii a ilustráciám hlavne pre deti a mládež. Pri jeho tvorbe vychádzal z ľudových motívov, jeho ideami bol napríklad aj obyčajný ľud pri práci. Svoju tvorbu posúval k plošnému dekoratívnemu kolorizmu, ktorý pôsobil moderne a veľmi originálne. Tak si nastavil svoj originálny rukopis. Tvary odľahčuje a svoju radosť zo života primiešava do obrazov v podobe jasných farieb. [3]

Ilustrácie v knihe sú delené buď na dve scény, alebo sú to celostranové výjavy, ktoré obsahujú sekvenciu deja. Výjavy orámoval kvetinkovými bordúrami. Postavy sú značne štylizované (v rozvoji vtedajšej doby si to už mohol dovoliť). V ilustráciách nachádzame doslova tanec štetca a pera presnou rukou autora. Dojem dotvárajú škvrnky a frkance a spomínaná bohatosť farieb.

Pavol Dobšinský bol zanieteny folklorista a najznámejší zberateľ ľudových rozprávok. Bol vlastne tvorcom určitého typu ľudovej rozprávky. Nebol len jej zapisovateľom, ale pri jej šírení si dotváral príbeh sám a bol tak jej tvorcom. Veľa zbieral ľudové piesne, príslovia, porekadlá, hádanky, písal povesti. Dovolím si povedať, že Dobšinského diela sú klenotom slovenskej literatúry a jeho rozprávky a povesti sú dodnes veľmi obľúbené medzi (malými) čitateľmi. [3]

3.7 Lewis Carroll – Alice v krajine zázrakov

Táto kniha síce nemá slovenského autora, no zaradila som ju tu, keďže slovenské spracovanie vydavateľstva Slovart z roku 2010 zožalo obrovský úspech počas výstavy k 150. výročiu vydania tohto titulu v New Yorku. Spomedzi všetkých vydaní na svete dostal známy slovenský ilustrátor Dušan Kállay hlavné ocenenie Grolier Clubu, a preto možno práve toto vydanie označiť ako za najkrajšie na svete.

Obr. 19. Najkrajšie vydanie Alice v krajine zázrakov

Kniha je väčšieho formátu, čo osobne príliš neoblubujem. Na druhej strane však krásne vyniknú ilustrácie, ktorým by použitie na menšom formáte výrazne ublížilo. Autor pri ilustrovaní využíva širokú paletu farieb a výrazových prostriedkov. Páči sa mi, keď ilustrátor kombinuje malbu len s čistou čiernobiелou perokresbou. Ilustrácia tak pôsobí vzdušne, nedokončene. Vytvára tak rovnováhu medzi úplne zaplnenými stránkami s ilustráciami – čo celkovému dojmu len prospieva.

Obr. 20. Ilustrácie v knihe

Obr. 21. Ilustrácie v knihe

Kállayove ilustrácie sršia jeho originálnym rukopisom, v ktorých cítiť jemný vplyv Vincenta Hložníka, Albína Brunovského a Jána Želibského – jeho učiteľov na vysokej škole. Dušan sa venuje maliarstvu, voľnej grafike, knižnej grafike a animovanej tvorbe. Navrhuje nádherné poštové známky. Jeho práce vyhledávajú nielen slovenské, ale aj zahraničné vydavateľstvá (napríklad Albatros, Grimmpress Verlag,...) a sú mimoriadne oceňované po celom svete. Momentálne pôsobí na VŠVU v Bratislave, kde vedie Ateliér voľnej grafiky a knižnej ilustrácie. [20]

O typografickú stránku knihy sa postaral Vladislav Rostoka. Spracovanie knihy sa mi veľmi páči. Pri úprave textu autor použil kombináciu serifového písma aj grotesku. Pre mňa trochu netradičné spracovanie, aj napriek tomu úprava textu s ilustráciami pôsobí v zásade kompaktné. Okrem typografických prác by som mala spomenúť ešte Rostokovu tvorbu (predovšetkým divadelných) plagátov, kde s obľubou pracuje s čistou plochou a príjemne kombinuje kontrastné farby. Aj na posteroch však pracuje s typografiou. [21]

Obr. 22. Ukážky úpravy knihy

Obr. 23. Ukážky úpravy knih

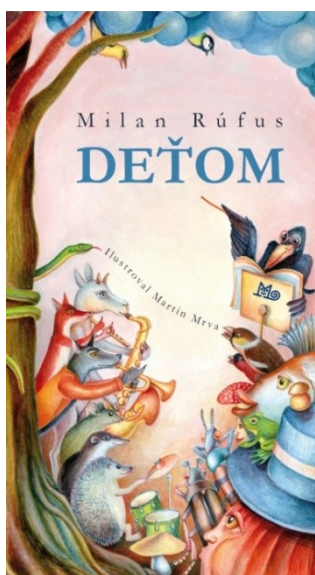
Lewis Carroll (1832–1898), vlastným menom Charles Lutwidge Dodgson, je autorom zrejme najznámejšej rozprávky pre deti. Príbeh napísal ako matematik a profesor na univerzite v Oxforde. To zrejme mohlo mať vplyv na nonsensy a obdivuhodné až bláznivé paradoxy, ktoré v príbehoch tak rád používal. Zaujímavosťou je, že to bol plachý, koktavý muž. Jeho rozpaky sa zmierňovali len v prítomnosti detí. Carroll nebol len matematikom a spisovateľom, venoval sa totiž aj fotografovaniu – špeciálne portrétov detí. Fotografovanie mal zvládnuté výborne a dnes je považovaný za najlepšieho viktoriánskeho fotografa, ktorý inšpiroval mnoho moderných fotografov. [22]

3.8 Milan Rúfus – Deťom

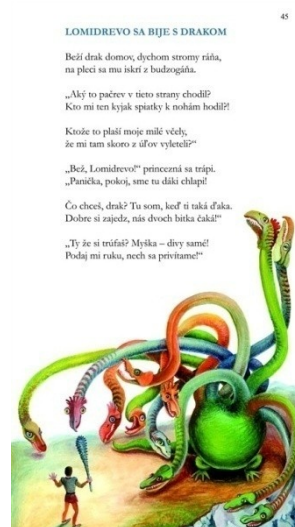
Kniha Deťom vydavateľstva Mladé letá obsahuje množstvo prebásnených slovenských ľudových rozprávok. Toto básnické podanie patrí k najkrajším v slovenskej literatúre. Autorova tvorba je krehká a silná zároveň. Zaujme deti a chytá za srdce dospelých. Z Rúfusovej tvorby veľmi cítiť, ako mal rád deti. Jeho poézia je taká ľudská, úprimná. Dalo by sa povedať, že je to básnik – humanista, ktorý vyjadruje súcit s tými, ktorí trpia. Vo svojich básniach často hovorí o poslaní a hodnote poézie a vyjadruje aj smútok z toho, že umenie a poézia akoby strácali v dnešnej dobe hodnotu. Medzi jeho ďalšie najkrajšie diela patrí zbierka básni Modlitbičky (venované jeho postihnutej dcére) či známa rozprávka Mechúrik Koščúrik. [1]

Deťom je drobná knižočka (novo vydaná v roku 2013) plná zveršovaných rozprávok dotvorených farebnými akvarelovými ilustráciami Martina Mrvu, ktoré dokonale dotvárajú

atmosféru Rúfusovej tvorby. Ilustrácie sú hravé, detské, veľmi farebné, ľúbivé. Už len obal knihy veľa nabáda k siahnutiu a k prezretiu si jej. Povedala by som, že tu veľmi cítiť vzťah ilustrátora k literárnemu dielu, pretože ilustrácie naozaj veľmi dobre komunikujú s veršami a celkovým štýlom tvorby Milana Rúfusa. Vytvoriť takýto súlad je podľa môjho názoru veľmi dôležité. Čitateľ má vtedy z publikácie úplne odlišný dojem. Má oveľa silnejší estetický a umelecký zážitok, ako keby namiesto nich boli pri tak nádherných veršoch inak naladené ilustrácie. Martin Mrva sa okrem ilustrovania rozprávkových kníh venuje aj ilustrovaniu vo vedeckých publikáciách a tvorbe didaktických pomôcok. [23]

Obr. 24. Ukážky z knihy [36]

Obr. 25. Ukážky z knihy [37]

3.9 Katarína Kerekesová, Katarína Moláková, Alexandra Salmela

– Mimi a Líza

Kedysi boli najväčším hitom Danka a Janka, Maťko a Kubko, dnes je to Mimi a Líza. Veľmi kvalitne spracovaný večerníček, zaradený do programu Rozhlasu a televízie Slovenska v roku 2013, spustil doslova lavínu radosti a pozitívnych reakcií.

Autori nečakali dlho a pripravili knižné vydanie príbehov Mimi a Lízy (vydavateľstvo Slovart), ktoré vytvorilo medzi deťmi hotový ošiaľ. Kniha získala ocenenie Najkrajšej knihy Slovenska 2013 v kategórii literatúra pre deti a mládež. Na Kremnických gagoch v roku 2015 získala trojica autoriek tiež ocenenie v kategórii literárne a žurnalistické diela. Veď aj mala prečo.

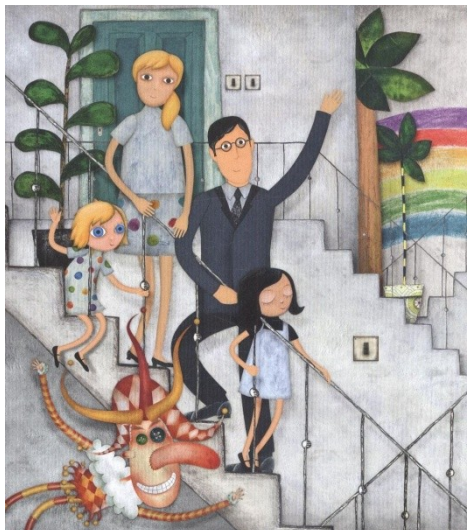

Obr. 26. Obálka knihy Mimi a Líza [38]

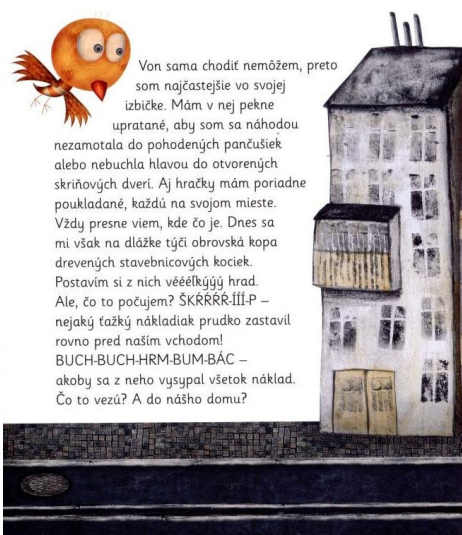
V príbehoch nájdeme množstvo vtipných a dobrodružných, predovšetkým poučných príbehov, v ktorých nájdeme však aj rôzne posolstvá. V prvom rade je to posolstvo tolerancie, keďže jedna z hlavných hrdiniek, Mimi, je slepá – preto má aj stále zatvorené očká. Hlavné postavy doprevádzajú predovšetkým ľubozvučné texty, ktoré Kataríne Kerekesovej pomohla pripraviť Katarína Moláková.

Krásne príbehy dotvárajú ešte krajšie, veľmi podarené ilustrácie Kataríny Kerekesovej, ktorá vlastne stojí za zrodom aj spracovaním príbehov. Pri tvorbe ilustrácií do knihy

Kataríne pomáhala Ivana Šebestová. Stránky knihy sú farebné, bohato ilustrované, vôbec sa na nich nešetrilo. Každá dvojstránka je iná, nenájdeme tú stereotypnú úpravu. Všetko do seba zapadá. Dalo by sa povedať, že to dobrodružstvo, ktoré zažívame spolu s Mimi a Lízou prežívame hneď dva krát. Počas príbehu, a potom keď listujeme v knihe a žasneme nad celým dielom.

Obr. 27. Vnútro knihy [39]

Obr. 28. Vnútro knihy [40]

Keďže prvá séria mala obrovský úspech (večerníček mal len tie najlepšie ohlasy, Rozhlasu a televízií sa tak dvihla úroveň a kniha v kníhkupectvách obsadzovala najvyššie miesta predajnosti), autori v roku 2015 spustili druhú sériu aj večerníčka, a taktiež knihy. Deti s rodičmi sa tak mohli tešiť z nových príbehov, ktoré už doprevádzajú aj rôzne ďalšie

sprievodné predmety. V predaji sú DVD nosiče s večerníčkami, rozhlasové rozprávky, tričká, vrecúška na papučky či vymalovánky a knižky s hádankami a úlohami. Tento, ak to už môžem nazvať projekt, má dokonca svoju vlastnú web stránku (www.mimializa.sk), a ešte k tomu aj mobilnú aplikáciu. Web je vytvorený v rovnakom duchu ako knižka, je plný nádherných ilustrácií. [24], [25],

Myslím si, že toto je pekný príklad, ako sa dá deti udržať alebo aj pritiahnúť k čítaniu, keďže v dnešnej dobe skôr cítiť úbytok, hlavne malých čitateľov.

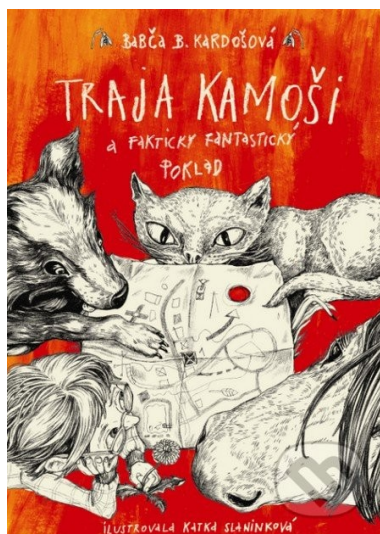
Katarína Kerekesová (1974) je veľmi úspešná výtvarníčka, ilustrátorka, animátorka, režisérka. Už počas štúdia vytvorila úspešné filmy (Milenci bez šiat, Pôvod sveta). Katarína je tiež autorkou snímku Kamene, ktorý získal mnoho ocenení. [26]

Katarína Moláková (1977) je dramaturgička, vo veľkej miere spolupracuje s Katarínou Kerekesovou. Okrem spolupráce na projekte Mimi a Líza sa podieľala na jej bábkovom muzikáli Kamene. Vo voľnom čase sa venuje aj písaniu básni. [27]

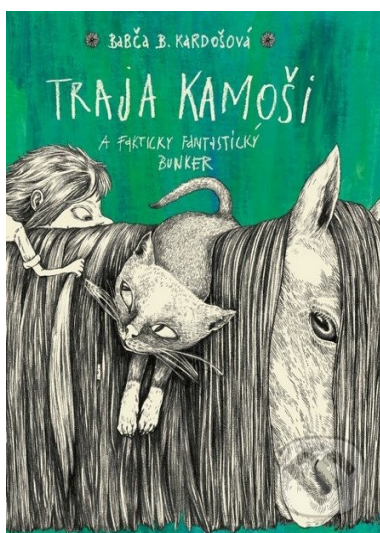
Alexandra Salmela (1980) spisovateľka, ktorá žije vo Fínsku a tvorí vo fínskom a slovenskom jazyku. Vo Fínsku dosiahla úspech so svojim dielom 27 čiže smrť robí umelca, ktoré napísala vo fínskom jazyku. Román bol preložený aj do slovenčiny a ďalších jazykov. Na Slovensku je známa jej kniha Žirafia mama a iné príšery. [28]

3.10 Barbora Kardošová – Traja Kamoši

Séria obsahujúca (zatiaľ) dve časti Traja kamoši a fakticky fantastický bunker, Traja kamoši a fakticky fantastický poklad. Skôr spomenutá kniha je z roku 2015, druhá je z roku 2016. Pre mňa osobne je autorka knihy nie veľmi známa, skôr ma hneď na prvý pohľad zaujala obálka knihy, na ktorej sa pýšia ilustrácie už pre mňa známej ilustrátorky Kataríny Slaninkovej.

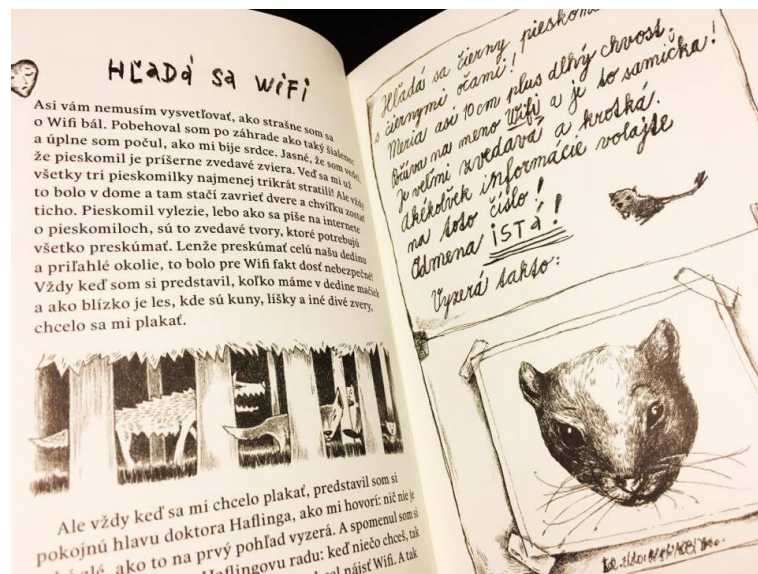
Obr. 29. Obálky série kníh [41]

Obr. 30. Obálky série kníh [42]

Ako som už písala, na prvý pohľad zaujmú hlavne ilustrácie, ktoré sú svojrázne a originálne, napovedajú, že knižky sú určené už pre väčšie deti. Obrázky autorka kreslila obyčajnou ceruzou, je to úplne iný prístup, ako sme tu doteraz mohli vidieť. Farebná je len obálka knihy, čo podľa mňa vôbec nevádi, ilustráciám to len prospieva.

Celú atmosféru dotvára ručne napísaný názov knihy na obálke a aj názvy kapitol a doprovodné texty. Myslím, že takto to na deti pôsobí viac prirodzenejšie. Keby autorka použila priamo nejaký font, už by to nemuselo mať taký šmrnc.

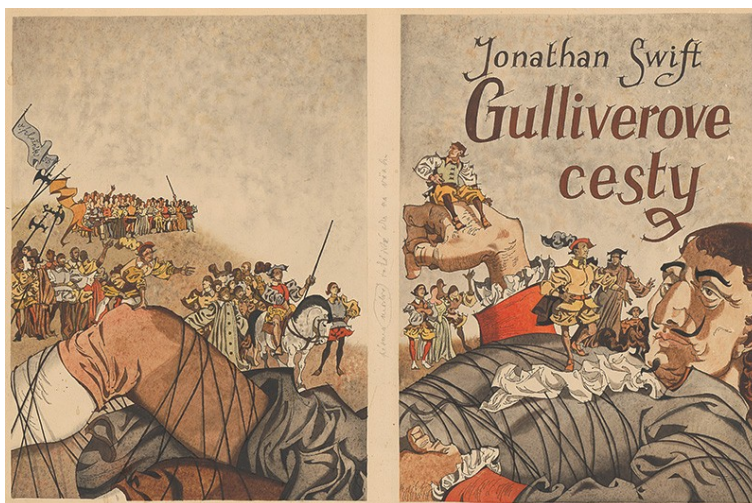
Obr. 31. Ukážka z vnútra knihy [43]

Aj na ilustráciách vidno, že Katarína Slaninková (1975) je skvelá kresliarka. Jej sebaistý štýl kresby hovorí za všetko. Venuje sa tiež voľnej grafike, malbe a komiksom, navrhuje aj poštové známky a venuje sa aj voľnému umeniu. Medzi jej ďalšie knihy, ktoré ilustrovala a majú úspech patria *Skazky o Vladovi, Šepkár, Venussha (Ťažký týždeň)*. [29]

Barbora Kardošová (1969) je spisovateľka a tiež režisérka. Prevažne tvorí pre dospelých čitateľov – napríklad knihy *Anjeli nespia, Vydať sa a zomrieť*. Napísala aj televízne filmy *Amálka, ja sa zbláznim a Čarovala ryba*. [30]

4 ILUSTRÁCIA NA SLOVENSKU

Komunita ilustrátorov na Slovensku ponúka množstvo kvalitných ilustrátorov a originálnych prístupov k ilustrácii, o čom svedčí aj predchádzajúca kapitola, kde som mapovala situáciu slovenskej rozprávkovej knihy. To, že to na Slovensku žije ilustrátormi svedčí aj napríklad Asociácia ilustrátorov ASIL či Bienále ilustrácií Bratislava. Pevný základ ilustrátorstva tu položili Vincent Hložník a Albín Brunovský.

Obr. 32. Návrh obálky Vincenta Hložníka pre knihu *Gulliverov cesty* [44]

4.1 Asociácia ilustrátorov (ASIL)

Toto združenie mapuje aktuálne dianie v oblasti knižnej tvorby a ilustrácie. Vytvára akúsi databázu slovenskej ilustračnej tvorby a pomáha zviditeľniť sa aj mladým nastupujúcim ilustrátorom. Združenie často spolupracuje aj s rôznymi vydavateľstvami, spisovateľmi či autormi. Taktiež informuje o rôznych výstavách, konkurzoch, súťažiach, veľtrhoch, festivaloch či workshopoch.

V súčasnosti toto združenie tvorí okolo 30 ilustrátorov, no tento počet sa stále mení. Medzi členmi tvoriacimi detskú ilustráciu sú napríklad Martin Mrva, ktorého som spomínala pri knihe Milana Rúfusa Deťom, ďalej známa Martina Rozinajová, Lea Točeková či Simona Čechová.

Obr. 33. Ukážky ilustrácie Martina Mrvu [45]

Obr. 34. Petra Hilbert: *Balada o srdci* [46]

Medzi členov kedysi patrila aj môj oblúbený grafik a ilustrátor Ivan Kasaj, ktorý pochádzal z nášho mesta. Pôsobil v štúdiu Provocation Bureau, ktoré je autorom mnohých úspešných reklamných kampaní. Aj keď Kasaj tvoril predovšetkým módne ilustrácie a pre deti tvoril len veľmi málo, pokladala som za dôležité spomenúť jeho a jeho brilantné ilustrácie aspoň v krátkosti.

4.2 Bienále ilustrácií Bratislava (BIB)

Bienále ilustrácií v Bratislave je súťažná výstava ilustrátorov z celého sveta a predstavuje prehľad najlepších a najkrajších kníh z detskej a mládežníckej literatúry. Podujatie

organizuje medzinárodný dom umenia pre deti BIBIANA. Koná sa každý nepárny rok na jeseň v našom hlavnom meste, takže už sa môžeme tešiť na najbližší ročník, ktorý sa bude konať už tento rok (2017).

Všetko začalo v roku 1965 zorganizovaním celoštátnej československej výstavy Ilustrácie pre deti Bratislava, ktorá bola vlastne nultým ročníkom Bienále. Vtedy sa na nej zúčastnilo 37 ilustrátorov. V roku 1967 sa uskutočnil 1. ročník BIB, ktorého zakladateľmi boli Dušan Roll, Miroslav Cipár, Albín Brunovský a ďalší. Pre porovnanie, vtedy sa zúčastnilo na BIB 320 ilustrátorov z 25 krajín, v roku 2013 to bolo 362 autorov zo 49 krajín sveta. Doteraz sa toto podujatie dá klasifikovať za najväčšie na svete svojho druhu. [32]

Originály hodnotí medzinárodná porota, ktorá oceňuje najlepších ilustrátorov množstvom prestížnych cien (Grand Prix BIB, päť Zlatých jablák BIB a päť Plakiet BIB). Najlepšie ilustrácie vydáva aj Slovenská pošta na známkach.

5 VYDAVATELSTVÁ NA SLOVENSKU

Medzi najväčšie a najznámejšie vydavateľstvá na Slovensku (vydávajúce aj najmä literatúru pre deti a mládež) patria vydavateľstvá ako Ikar, Slovart, Mladé letá, Tatran, Arforum, ďalej Orbis Pictus Istropolitana, ktoré vydáva učebnice pre základné školy, stredné školy a gymnáziá. Medzi menšie a nie tak známe patrí napríklad vydavateľstvo Georg, Bukovik či Labyrint.

Aby som nezabudla, aj v mojom meste sa nachádza jedno vydavateľstvo – Magma. Je to vydavateľstvo prevažne publikácií mesta a z okolia mesta, kalendárií. Na konte má však aj knihy básní, turistických sprievodcov a pod. Vydania nie sú, priznám sa, podľa môjho gusta. Texty často s množstvom typografických chýb doprevádza väčšinou nevábné grafické spracovanie. Pri niektorých publikáciách však možno v malej miere vidno určitý posun...

5.1 Vydavateľstvo Ikar

Vydavateľstvo Ikar vzniklo v roku 1990. Je to zrejme najväčšie vydavateľstvo na Slovensku. Záber vydavateľstva je naozaj široký, ponúka literatúru pre všetkých čitateľov s domácimi aj zahraničnými autormi. Vydáva svetovú klasiku aj aktuálnych autorov. Za zmienku stojí ich činnosť vydávania encyklopédií a atlasov ale aj rôzne špeciálne vydania, napríklad Shakespearovej tvorby, kompletne vydanie rozprávok Tisíc a jednej noci.

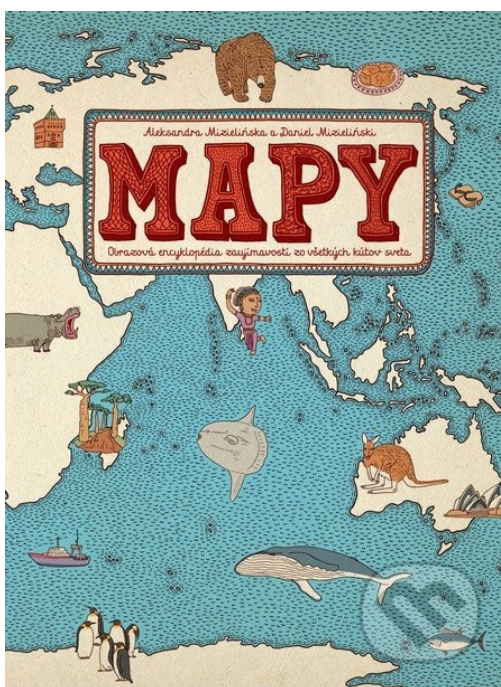
U tohto vydavateľstva kvitujem, že sa posúva aj v grafike obálok a vlastne celých kníh, vydavateľstvo ide postupne s dobou, no stále akoby miestami zaostávalo v peknej grafike. Grafika (aj kníh pre deti), je podľa mňa stále taká klasická, bez väčšej kreativity a zápalu vymyslieť niečo nové.

Niekedy aj dobre napísané dielo trpí tým, že nemá priebornejšiu obálku či zaujímavé spracovanie. Nehovorím však, že to nemôže byť naopak. Vydavateľstvu ide zrejme najviac o komerciu a možno nechcú riskovať. Je však pekne a kreatívne pripravená kniha risk?

5.2 Vydavatelstvo Slovart

Toto vydavateľstvo je na trhu od roku 1991. Ako aj Ikar, aj Slovart pokrýva mnoho žánrov, autorov svetových aj domácich. Vydavateľstvo Slovart, mi je však o niečo bližšie ako Ikar. Myslím, že vzhľadom k tomu, že veľa kníh spomenutých v mojej práci bolo vydaných vydavateľstvom Slovart, toto vydavateľstvo netreba nejak definovať.

Čo sa týka grafiky, myslím, že ponúka omnoho zaujímavejšie spracovania kníh (a to nie len v detskej literatúre). Prináša aj netradičné riešenia, ktoré zaujmú, čo je v dnešnej dobe úpadku čítania hlavne u malých detí veľmi dôležité. Spomenúť musím napríklad knihu *Mapy*, (ktoré sú síce dielom poľských autorov) ktoré Slovart na Slovensku vydáva. Myslím, že je to skvelý počín, ako deti pritiahnúť k atlasu. Kniha je plná ilustrácií a nevtieravo podaných informácií. Sama by som si jednu kúpila.

Obr. 35. Ukážky z knihy *Mapy* [47]

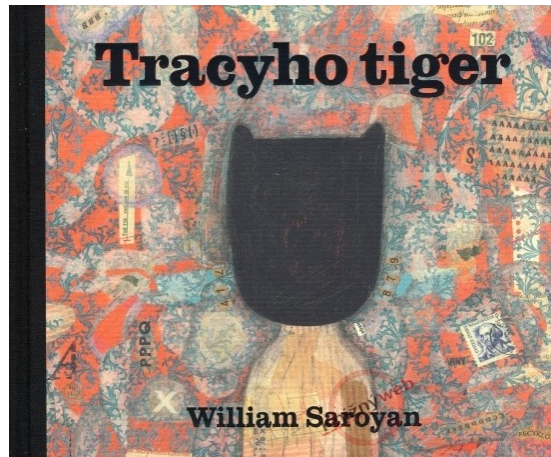
Obr. 36. Ukážky z knihy *Mapy* [48]

Myslím, že Slovart odvádza na Slovensku kvalitnú prácu nielen čo sa týka estetiky kníh, ale ako som už naznačila aj v (nenásilnom) atakovaní detí a vôbec čitateľov skvelými projektmi a vydaniaми k zvýšeniu čítania.

5.3 Vydavateľstvo Artforum

Vydavateľstvo, asi s najosobitejším štýlom založené v roku 2007. Súčasťou je aj kníhkupectvo, ktoré už funguje od roku 1993. V kníhkupectvách Artforum sa konajú výstavy, čítania, ne-literárne debaty a diskusie. V Artfore si vychutnáte skvelú, s láskou uvarenú kávu a prezriete si mnoho nie len obsahovo zaujímavých kníh vydaných vydavateľstvom Artforum, ale aj iných vydavateľstiev.

Medzi najúspešnejšie knihy vydavateľstva Artforum doteraz patrí kniha *Tracyho Tiger* od Williama Saroyana, ilustrovaná Palom Bálikom. Na Bienále ilustrácií Bratislava získala kniha v roku 2009 Zlaté jablko. Najpredávanejšou knihou je titul *Muž, ktorý vysadil stromy*, ilustrovaná Ľubom Paľom. Počtom ocenení vyhráva kniha *Hlbokomorské rozprávky*, ktorá získala okrem ocenenia Najkrajšej detskej knihy aj dve ceny BIB či ocenenia Literárneho fondu. [34]

Obr. 37. Kniha Tracyho Tiger [49]

Obr. 38. Kniha Tracyho Tiger [50]

6 KNIHA

6.1 Základné pojmy

Základné pojmy v súvislosti s knihou a jej väzbou sú knižný hárok (potlačený hárok papiera, ktorý sa bude skladať na knižné zložky), knižná zložka (potlačený hárok papiera zložený jedným alebo viacerými lomami na predpísaný formát), predsádka (je to dvojlist papiera ktorý spája knižné dosky s knižným blokom, ale aj chráni prvú a poslednú stranu), príloha (ilustrácia, tabuľka,... tlačaná na odlišnom papieri a je priložená ku knihe), knižný komplet (úplná zostava listov, zložiek, príloh, určená na zhotovenie knižného bloku), knižný blok (knižný komplet spojený v chrbte šitím, alebo lepením – je to vnútorná časť knihy), oriezka (bočné strany bloku po orezaní), kapitálik (lemovka, ktorá sa lepí na horný aj dolný okraj bloku, má ochrannú aj estetickú funkciu), dutinka (papierová vložka, ktorá zabezpečuje pevnejšie spojenie bloku s doskami), knižné dosky (obal knižného bloku, ktorý je najčastejšie z lepenky a je potiahnutý kožou, plátnom,...), prídoštie (vnútorné strany knižných dosiek), chrbát knihy (tvorí chrbát knižného bloku a knižných dosiek), chrbtová drážka (žliabok medzi chrbátom a prierezom potiahnutej knižnej dosky), kapsa (je určená na zasunutie príloh, nachádza sa na zadnom prídošті), obálka (je to obal brožúry – mäkká väzba z papiera), knižný obal (obal z papiera alebo fólie, ktorý je na bokoch prehnutý dovnútra – záložky) a napokon, opravenka (lístok s opravenými chybami, vkladá sa do knihy). [4]

6.2 Typografia v knihe

Správna typografická úprava je dôležitým prvkom pri navrhovaní a vytváraní knihy. V prvom rade je dôležité vybrať správnu rodinu písma, ktorou bude grafik sádzať text. Písmo by malo byť v prvom rade dobre čitateľné. Zväčša sa pri rozsiahlejších textoch využívajú serifové písma, ktoré tak nenamáhajú oko čitateľa, na rozdiel od grotesku, ktorý je vhodnejší na kratšie rozsahy. Čitateľnosť ovplyvňuje aj stredná výška písma, preto je vhodné zvoliť písmo s vyššou strednou výškou.

Dôležitá je takisto aj diakritika písma. Aj keď sa jej často neprikladá veľký význam, diakritika dotvára písmo a vo veľkej miere vie ovplyvniť čitateľnosť textu. V prvom rade je dôležité všimnúť si, či vybraný font obsahuje všetky (a nielen) diakritické znamienka. Pri výbere písma by sme si mali všímať jej harmóniu s písmovými znakmi ako takými. Nie je veľmi výstredná? Alebo, nezaniká v texte náhodou?

Čitateľnosť takisto ovplyvňuje aj veľkosť textu. Tá by rozhodne mala byť prispôbená čitateľovi. V mojom prípade, keďže pracujem na knihe pre deti, je vhodné použiť aspoň 14 b. veľkosť písma. Dôležitý je tiež riadkový preklad (medzery medzi riadkami), ktorý by mal byť v celej publikácii jednotný. V mojom prípade by to mal byť (pri týchto veľkostiach väčšinou používaný) dvojbodový riadkový preklad. Je to však veľmi individuálne, keďže každý font pôsobí inak, a preto ak sme si nie istí, je potrebné si urobiť skúšobný výťažok s ukážkou sadzby s viacerými riadkovými prekladmi, ale aj veľkosťami písma a prispôbiť tak sadzbu, aby lahodila oku.

Pozor by sme si mali dávať aj na správne delenie slov, nenechávať jednoznačné predložky na konci riadkov, voliť správne znamienka (správne použitie spojovníka či pomlčky, výpustky, úvodzovky, ligatúry, atď.).

V neposlednom rade je taktiež dôležité dodržiavať zvolený layout knihy, aby nebola narušená kompaktnosť a jednotná estetika dizajnu knihy – zvolené okraje, prípadne zvolené stránkové registre (sadzba, pri ktorej sa v priehľade prvý a posledný riadok kryje), alebo riadkové registre (sadzba, pri ktorej sa v priehľade kryjú všetky riadky), ďalej pri úprave s odstavcami (ktorá by mala byť taktiež jednotná) treba dať pozor na sirotky (posledný riadok odstavca, ktorý sa už nevojde do vopred určeného priestoru stĺpca a preleje sa tak do ďalšieho stĺpca, alebo na ďalšiu stránku a stáva sa tak prvým samostatným riadkom, je to hrubá sádzačská chyba), či vdovy (prvý riadok odstavca zabudnutý v predchádzajúcom stĺpci, alebo na predchádzajúcej stránke). [5], [8]

6.3 Výber papiera a tlač

Oproti elektronickým knihám majú podľa mňa tie fyzické navrch v pocite z čítania. Čitateľ lepšie vníma knihu keď v nej listuje a dotýka sa papiera. Dotykom veľmi vnímame, preto je podľa mňa dôležité vybrať do knihy papier príjemný na dotyk. Napríklad niektoré druhy štruktúrovaných papierov sú príjemné na dotyk a navyše, pokiaľ sú v knihe ilustrácie, papier dodá výslednému efektu po vytlačení iný charakter, a tak aj kniha vzbudí v čitateľovi iné pocity. Takéto pocity elektronická kniha neponúka.

Pomocou tlače sa prenáša farba na podklad/papier. Je dôležité vybrať si vhodný podklad na tlač a to nie len z dôvodu funkčnosti, ale aj estetiky. Momentálne sa v knihách najviac vyskytuje recyklovaný papier (veľa nachádzam v beletrii), no veľmi sa používajú aj rôzne lesklé papiere (väčšinou atlasy, encyklopédie a iné typy náučnej literatúry – čo sa samozrejme odráža aj na cenách kníh).

Dizajnéri volia radi papiere príjemné nielen na pohľad, ale aj na dotyk. Dotyk zaujímavej štruktúry či odraz svetla na fólii má svoje čaro a aj takéto prvky dopomáhajú k lepšiemu zapamätaniu si práce a jednoznačne ju odlišujú od iných tlačovín. Dnešná tlač ponúka naozaj veľa možností.

Medzi najpoužívanejšie techniky tlače patrí ofsetová tlač, sieťotlač, laserová tlač či termotlač, kníhtlač, atď. Každá technika tlače má svoje parametre, svoj tlačový proces, no najmä aj cenu. Ofsetová tlač sa v súčasnosti používa najviac, sieťotlač má zasa výhody najmä v jednoduchosti tlače a v použiteľnosti tlače na ľubovoľný materiál. Flexotlač je zasa významná v obalovom priemysle. Je podobná kníhtlači, no tlačová forma je pružná a pri tlači sa používa redšia farba. Oblúbená je aj termotlač, pri ktorej na podklade vznikajú znaky, ktoré vystupujú do priestoru. Dizajnéri v súčasnosti s obľubou volia aj túto tlač, keďže dodáva tlačovinám nový rozmer a vizuálna vec sa dá cítiť aj hmatom. [6]

6.4 Knižné väzby

Knižná väzba musí spĺňať nielen estetické požiadavky, ale aj to, aby bolo spojenie odolné voči uvoľňovaniu listov, aby bol knižný blok ľahko otvárateľný či aby sa v otvorenej forme sám nezatváral. Voľba väzby má priamy vplyv na trvanlivosť publikácie, napríklad šitie vydrží omnoho viac ako lepenie.

6.5 Typy knižných väzieb

Mäkká väzba – brožúra (spojenie obálky so šitou alebo lepenou väzbou), polotuhé väzby (alebo aj leporelo), tuhé väzby (spojenie bloku s tuhým obalom napr. z plastu, tuhej lepenky,...), špeciálne väzby (napr. hrebeňová, špirálová väzba). Medzi alternatívne väzby patrí napríklad jednoduchá harmoniková väzba, japonská väzba, koptská väzba, knižku môžeme zošit aj retiazkovým stehom, kedy nám šitie vytvorí dekoratívnu väzbu, tak ako v prípade japonskej väzby. Brániť sa však nemusíme ani rôznym svorkám, skrutkám či gumičkám. [4]

6.6 Kreatívne skladanie a jeho využitie

Rôzne druhy skladania strán knihy vytvárajú rozmanité efekty. Ako príklad môžeme uviesť harmonikový lom či zvinovací lom, kedy sa strany skladajú v rovnakom smere (zvíjajú sa do seba). Tieto druhy skladania môžeme skladať rôzne, napríklad predným alebo zadným harmonikovým skladaním, kedy stredný dvojité panel slúži ako obálka a krídla sú striedavo zložené. Nepravidelný paralelný lom (aj leporelový lom) je založený na princípe harmonikového skladania, v ktorom predposledné dva panely tvoria obálku, do ktorej sa ostatné panely zložia a vytvoria knihu. Možností skladania je naozaj veľa, chce to len kreativitu. S lomami sa dá pracovať aj na vytvorení 3D obrazu na stránke. [6], [7]

6.7 Netradičné umiestnenie príloh

Prílohy nemusíme len jednoducho zasunúť do kapsy knihy, ale môžeme ich aj prilepiť, alebo vsiť do publikácie vo forme rozkladačky. Takto nemusíme pracovať len s prílohami, ale môžeme tak usporiadať aj niektoré stránky knihy. [6], [7]

6.8 Dokončovacie práce

Dokončovacie práce zohrávajú veľkú úlohu a do istej miery ovplyvňujú zážitok z knihy. Je tu zahrnutá široká škála techník umožňujúca vylepšenie designu tlačoviny. Patrí tu napríklad ražba, vtláčanie, fóliová ražba či lakovanie. Tieto práce dodávajú tlačovinám dekoratívne prvky ako je lesk či efekt štruktúry. Výsek upravuje produkt tak, že mení jeho tvar alebo do neho vytvára otvor, cez ktorý vidno do vnútornej časti, napríklad do vnútornej časti publikácie.

Ozvláštniť knihu môžeme napríklad aj perforovaním. Na to slúžia špeciálne perforačné nože. Vyperforovanie plochy umožňuje jej prípadné neskoršie oddelenie. [6]

II. PRAKTICKÁ ČASŤ

7 DANKA A JANKA

Po dlhom zvážení som si pre moju praktickú časť bakalárskej práce vybrala spracovanie známej rozprávkovej knihy Danka a Janka od Márie Ďuríčkovej. Vydanie s ilustráciami Boženy Plocháňovej je síce pekné, no má už pekných pár rokov a myslím, že príbehy týchto dvoch sestričiek by si zaslúžili dostať nový, modernejší dizajn.

Ako malá som Danku a Janku mala rada – doteraz na ich príbehy v dobrom spomínam. Podľa mňa sú to príbehy každého detstva, plné šibalstiev, radostí ale aj škriepok medzi súrodencami. Aj keď sa medzi sebou sem-tam škriepili a doberali sa, keď išlo do tuhého tak boli z nich vždy súdržné sestry, ktoré sa navzájom podporili.

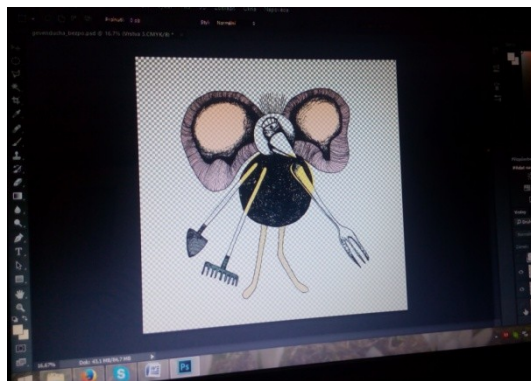
7.1 Ilustrácie

Do ilustrovania som sa pustila nielen s nasadením, ale aj s obavami aj napriek tomu že si rada kreslím a vytváram drobné ilustrácie len tak pre svoju radosť a odreagovanie mysle. Teraz to bolo také iné. Mala som zobraziť niekoho víziu, tak ako napísal príbeh. S takými črtami ako boli predpísané. Napriek tomu ma ilustrovanie veľmi bavilo. Vytvorené ilustrácie sú výpoveďou mojej predstavy ako podľa opisu dievčatá a všetky ostatné postavy vyzerali. Aj keď som mala spočiatku jasnú predstavu, aj tak som sa nevyhla dileme a rozhodovaniu.

Keďže najradšej pracujem len s čiernymi fixami alebo tušom, bolo pre mňa spočiatku ťažké rozhodnúť sa ako budú ilustrácie vyzeráť vo finále. Väčšinou svoje fixové alebo tušové kresby len oskenujem a pracujem s nimi ďalej v počítači len minimálne a najradšej bez farieb. Snažím sa zanechať čo najviac mäkkosti a autenticity v kresbe. Preto som spočiatku nebola spokojná s výsledkom mojich prvých ilustrácií, ktoré som sa pokúsila zvektoriť a dostať do nich farbu. Obrázky stvrdli, jemné tieň sa vytratili a kresby nadobudli výzor nazvem to umelých obrázkov. Z výsledku som bola nešťastná a nespokojná, preto som sa snažila vytvoriť kompromis.

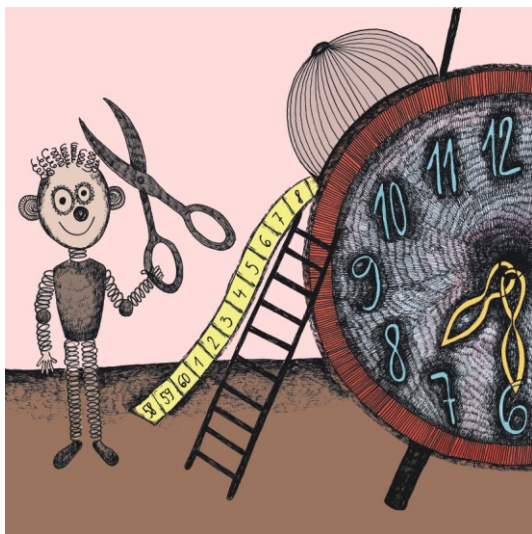

Obr. 39. Práca na ilustráciách

Obr. 40. Práca na ilustráciách

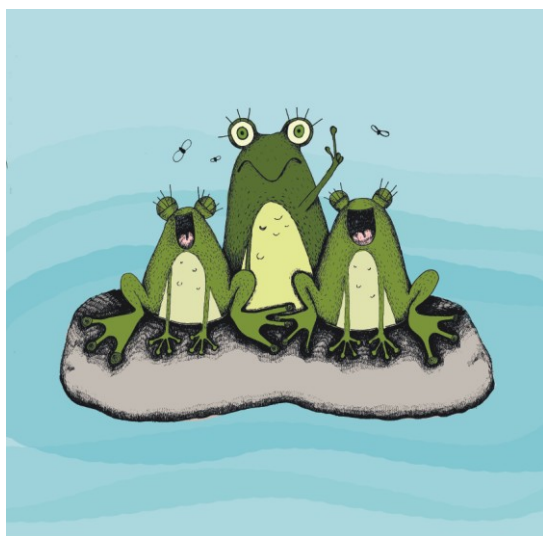
Veľmi obľubujem prácu len s čiernou a bielou, preto som najskôr bola presvedčená o tom, že ilustráciám zanechám ich čiernobielu farebnosť. Na druhej strane však bolo nutné prihliadať na to, že knižka je určená pre menšie deti, ktoré predsa len o čosi viac reagujú na farebnosť. Preto som sa napokon rozhodla, že moje ilustrácie síce zanechám čo v najidentitickejšej podobe tak ako ich kreslím, ale ich aj jemne podmaľujem neutrálnymi tónmi farieb, aby ilustrácie pre deti pôsobili príjemnejšie. Výsledkom sú veselé ilustrácie, ktoré som používala väčšinou v celostránkovom prevedení, aby vynikli čo najviac.

Obr. 41. Ukážky ilustrácií

Obr. 43. Ukážky ilustrácií

Obr. 42. Ukážky ilustrácií

Obr. 44. Ukážky ilustrácií

7.2 Grafická úprava knihy

Na sádzanie textu som si po zvážení a viacerých konzultáciách vybrala font Minion Pro od Roberta Slimbacha. Minion má mnoho rezov a dobre sa s ním pracuje. Je príjemné oku. V písme je cítiť inšpiráciu starými písmami renesancie, obdobia elegantného a dobre čitateľného písma.

Celkovú úpravu textu som sa snažila udržať v jednoduchosti, aby sa čitateľovi text čítal čo najlepšie. Ja osobne som typ čitateľa, ktorý má rád v knihe poriadok, nemám rada

keď musím riadky v texte hľadať a už vôbec sa mi v knihe nepozdáva zarovnanie textu na ľavo, preto som zvolila sadzbu do bloku, ktorý je podľa mňa najkompaktnejší a sadzba má tak akýsi systém.

Samozrejme som sa snažila dodržiavať všetky typografické zásady správnej sadzby knihy. Skúšala som si mnohé veľkosti písma a jeho rôzne riadkové preklady v snahe vytvoriť čo najpokojnejšiu a dobre vyzerajúcu sadzbu textu. Na text rozprávok som použila 14 b. písmo, pri ktorom som určila 18 b. riadkový preklad. Názvy príbehov som napísala ručne čo aj myslím dobre komunikuje spolu s ilustráciami.

Obr. 45. Ukážka z knihy

Obr. 46. Ukážka z knihy

7.3 Celková úprava knihy

Kniha o rozmere 20 x 20 cm je zviazaná knižnou väzbou V8. Keďže sú ilustrácie celkom hútne a farebné, snažila som sa docieľiť celkový balanc a knihu priveľmi neprekombinovať. Do knihy som vložila zdobné predsádky, ktoré už v úvode navodia čitateľovi atmosféru. Ozvláštniť som sa rozhodla obal knihy. Ten som vytvorila skladací, kde z jednej strany je grafika obalu knihy a z druhej – vnútornej strany je grafika plagátu ku knihe, ktorý si môžu deti niekam zavesiť.

7.4 Doplnkové predmety

Ku knihe som pripravila aj zopár doplnkových predmetov, ktoré by mali slúžiť na promo akcie knihy vydavateľstva, prípadne by mohli byť k získaniu v limitovaných edíciách a pod.

Do knihy som napríklad pripravila záložky, potom odznaky, na ktorých sú hlavným prvkom ilustrácie. Ďalej som pripravila hrnčeky. Ako malá som zbožňovala všelijaké pokreslené, farebné hrnčeky, s ktorými som rada najmä raňajkovala.

Obr. 47. Ukážky odznakov

Obr. 49. Hrnčeky z jednej strany

Obr. 48. Ukážky odznakov

Obr. 50. Hrnčeky z jednej strany

Obr. 51. Hrnčeky z druhej strany

Pripravila som aj prikrývku s vankúšikom pre deti. Obliečky sú potlačené obrázkami z knihy a deti si môžu s rodičmi rozprávať príbehy aj bez knižky. Tiež som prichystala aj detské tričká, ktoré som urobila pomocou nažehlovačiek. Tričká sú hravé, farebné, jednoducho stvorené pre deti.

Obr. 52. Návrh trička

Obr. 53. Návrhy obliečok

Obr. 54. Návrhy obliečok

Chcela som dať vyrobiť napríklad aj tetovačky, bohužiaľ sa mi nepodarilo zrealizovať výrobu čo je škoda, pretože tetovačky by boli medzi deťmi veľmi obľúbené. Vyrobiť by sa mohli napríklad aj vymalovánky či vrecúška na papučky.

Napokon ešte musím spomenúť doprovodné plagáty na uvedenie knihy Vydavateľstva Z do predaja. Plagáty som vytvorila taktiež aj na obale knihy, z jej vnútornej strany. Čitatelia sa môžu teda rozhodnúť či si obal ponechajú na ochránenie knihy alebo si ho nalepia v izbe.

ZÁVER

Práca na mojej knihe mi priniesla radosti ale aj starosti a predovšetkým mnoho ďalších skúseností. Vrátila som sa v čase o niekoľko rokov dozadu, zaspomínala si na časy keď som počúvala príbehy o Danke a Janke čo ma inšpirovalo aj pri tvorbe doplnkových predmetov, pretože keď som bola malá, nepamätám si že by niečo také bolo a možno by som to aj uvítala.

Aj keď spočiatku som to brala ako výzvu s obavami, som rada, že som si vyskúšala pracovať na knihe pre deti, pretože som väčšinou pracovala na publikáciách pre dospelých a tam sú predsa len trochu iné podmienky či očakávania. Napriek tomu že som narazila na pár úskalí a musela sa s nimi popasovať som na knihe pracovala rada. V tvorbe knižného dizajnu by som sa rada zdokonaľovala aj ďalej a vyskúšala si spracovať rôzne žánre.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- [1] VARSÁNYIOVÁ Marta. *Príručka slovenskej literatúry pre stredoškolákov*. Komárno: VARIA PRINT, s. r. o. 2006. ISBN 80-89181-10-4.
- [2] KOLEKTÍV AUTOROV. *Encyklopédia slovenských spisovateľov 1*. Bratislava: OBZOR 1984.
- [3] LEIKERT Jozef. *Galéria slávy, 111 osobností Slovenska*. Bratislava: PRÍRODA, s. r. o. 2009. ISBN 978-80-07-01524-1.
- [4] POZNÁMKY Z HODÍN TECHNOLOGIE NA STREDNEJ ŠKOLE
- [5] BERAN Vladimír a kolektív. *Aktualizovaný typografický manuál*. Praha: KAFKA DESIGN 2014.
- [6] AMBROSE Gavin, HARRIS Paul. *Grafický design – Tisk a dokončovacie práce*. Brno: COMPUTER PRESS, a.s. 2011. ISBN 978-80-251-2968-5.
- [7] AMBROSE Gavin, HARRIS Paul. *Grafický design – Formát*. Brno: COMPUTER PRESS, a.s. 2011. ISBN 978-80-251-2966-1.
- [8] KOČIČKA Pavel, BLAŽEK Filip. *Praktická typografie*. 1. Praha: Computer Press, 2000. ISBN 80-7226-385-4.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [9] http://www.oskole.sk/?id_cat=4&clanok=321 (29. 01. 2017, 18.53)
- [10] <http://www.litcentrum.sk/slovenski-spisovatelia/maria-razusova-martakova> (29. 01. 2017, 19.30)
- [11] https://sk.wikipedia.org/wiki/Viera_Kraicov%C3%A1 (29. 01. 2017, 20.05)
- [12] <http://www.osobnosti.sk/osobnost/tomas-janovic-335> (30. 01. 2017, 07.48)
- [13] <http://www.kysuce.sk/osobnosti/umelci/98/ondrej-zimka.html> (30. 01. 2017, 9.23)
- [14] http://galeriadielo.sk/zimka-ondrej_69, <http://www.kysuckagaleria.sk/archiv-vystav/archiv-vystav-2012/80-ondrej-zimka-slovník-cudzích-snov> (30. 01. 2017, 9.25)
- [15] <https://www.buvik.sk/autor/bozena-plochanova> (30. 01. 2017, 10.49)
- [16] <http://reginazapad.rtvs.sk/clanky/veda-poznanie-umenie/74236/zuzana-zemanikova-vymysla-hrave-pribehy> (30. 01. 2017, 11.23)
- [17] <http://lib.bibiana.sk/author.php?id=00000002517> (30. 01. 2017, 13.48)
- [18] www.stanolajda.eu (30. 01. 2017, 14.58)
- [19] <http://www.litcentrum.sk/slovenski-spisovatelia/anton-pajonk> (31. 01. 2017, 18.03)
- [20] <https://www.buvik.sk/autor/dusan-kallay> (31. 01. 2017, 19.15)
- [21] <http://www.rostoka.com> (31. 01. 2017, 19.25)
- [22] https://sk.wikipedia.org/wiki/Lewis_Carroll (31. 01. 2017, 19.33)
- [23] https://www.kniznica.sk/detailyaznamu/?tx_kioscosmotron_pi1%5Bdetail%5D=pim_un_auth*0132194 (31. 01. 2017, 21.28)
- [24] <http://www.martinus.sk/?uItem=158357> (01. 02. 2017, 12.32)
- [25] <https://dennikn.sk/blog/preco-su-mimi-a-liza-hitom/> (01. 02. 2017, 12.35)
- [26] https://sk.wikipedia.org/wiki/Katar%C3%ADna_Kerekesov%C3%A1 (01. 02. 2017, 12.43)
- [27] <http://www.literarnyklub.sk/texty/predstavujeme-molakova/sua-basne> (01. 02. 2017, 12.58)

- [28] <https://zena.sme.sk/c/6958896/spisovatelka-salmela-susedia-vo-finsku-sa-nebavia-odkazy-si-pisu.html> https://sk.wikipedia.org/wiki/Alexandra_Salmela (01. 02. 2017, 13.07)
- [29] <http://kultura.pravda.sk/galeria/clanok/65402-katarina-slaninkova-dnes-sa-uz-nicoho-nebojim/> (01. 02. 2017, 14.38)
- [30] <http://www.marmelada.sk/uzivatel/53> (01. 02. 2017, 15.17)
- [31] <http://www.asil.sk/o-asil> (01. 02. 2017, 18.37)
- [32] <http://www.bibiana.sk/sk/bienale-ilustracii-bratislava/historia> (01. 02. 2017, 18.56)
- [33] <http://www.martinus.sk/knihy/vydavatelstvo/Ikar> (01. 02. 2017, 19.21)
- [34] <http://www.vydavatelstvoartforum.sk/sk/o-nas/> (01. 02. 2017, 19.46)
- [35] <http://www.martinus.sk/knihy/vydavatelstvo/Slovart> (01. 02. 2017, 20.08)
- [36] <https://data.bux.sk/book/033/393/0333938/large-detom.jpg> (29. 04. 2017, 21.47)
- [37] http://www.playsafe.sk/media/catalog/product/d/e/detom_4.jpg (29. 04. 2017, 21.47)
- [38] http://www.gorila.sk/i/imgs_orig/367/605367.jpg (29. 04. 2017, 21.48)
- [39] <http://www.martinus.sk/?uItem=158357> (29. 4. 2017, 21.37)
- [40] https://www.google.sk/search?q=Mimi+a+L%C3%ADZA&client=firefox-b-ab&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiNZXhtMrTAhWOUIAKHK_Ak4Q_AUICigB&biw=1252&bih=602#imgrc=FLL_NTt37oY_dM: (29. 04. 2017, 21.40)
- [41] https://www.google.sk/search?q=Mimi+a+L%C3%ADZA&client=firefox-b-ab&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiNZXhtMrTAhWOUIAKHKvAk4Q_AUICigB&biw=1252&bih=602#tbn=isch&q=Mimi+a+L%C3%ADZA+naha&imgrc=uOLStDc7_t2isM: (29. 04. 2017, 21.41)
- [42] https://www.google.sk/search?q=Mimi+a+L%C3%ADZA&client=firefox-bab&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiNZXhtMrTAhWOUIAKHKvAk4Q_AUICigB&biw=1252&bih=602#tbn=isch&q=Mimi+a+L%C3%ADZA+kniha&imgrc=Wk5EgLN7RGfo0M: (29. 04. 2017, 21.43)
- [43] http://i1.martinus.sk/tovar/_/188/1188970.jpg (29. 04. 2017, 21.49)
- http://i1.martinus.sk/tovar/_/248/1248989.jpg (29. 04. 2017, 21.50)
- [44] <https://a-static.projektn.sk/2017/01/Traja-kamosi-2.jpg> (29. 04. 2017, 21.51)

- [45] http://www.webumenia.sk/images/diela/SNG/28/SVK_SNG.K_2398/SVK_SNG.K_2398.jpeg (29. 04. 2017, 21.51)
- [46] <http://www.asil.sk/martin-mrva> (1. 2. 2017 16. 30)
- [47] <http://www.asil.sk/petra-hilbert> (1. 2. 2017 16. 30)
- [48] <http://www.klubknihomolu.cz/wp-content/uploads/2016/09/Mapy-ukazka.jpg> (29. 04. 2017, 22.16)
- [49] http://i1.martinus.sk/tovar/_1/248/1248988.jpg (29. 04. 2017, 22.15)
- [50] https://data.bux.sk/book/031/564/0315640/large-tracyho_tiger.jpg (29. 04. 2017, 22.17)

ZOZNAM OBRÁZKOV

<i>Obr. 1. Ukážka obalu knihy Chlapčekovo leto</i>	15
<i>Obr. 2. Ukážky ilustrácií v knihe Chlapčekovo leto</i>	16
<i>Obr. 3. Ukážky ilustrácií v knihe Chlapčekovo leto</i>	16
<i>Obr. 4. Ukážky ilustrácií z knihy Drevený tato</i>	18
<i>Obr. 5. Ukážky ilustrácií z knihy Drevený tato</i>	18
<i>Obr. 6. Ukážka rušivej kompozície v knihe</i>	18
<i>Obr. 7. Obálka knihy Danka a Janka</i>	20
<i>Obr. 8. Ukážky úpravy knihy</i>	20
<i>Obr. 9. Ukážky úpravy knihy</i>	20
<i>Obr. 10. Obálka knihy</i>	22
<i>Obr. 11. Ukážky úpravy knihy</i>	22
<i>Obr. 12. Ukážky úpravy knihy</i>	23
<i>Obr. 13. Obálka knihy</i>	24
<i>Obr. 14. Ukážky ilustrácií v knihe</i>	24
<i>Obr. 15. Ukážky ilustrácií v knihe</i>	25
<i>Obr. 16. Ukážka Zlatej knihy rozprávok</i>	26
<i>Obr. 17. Ukážka úpravy knihy</i>	26
<i>Obr. 18. Ukážka ilustrácií v knihe</i>	27
<i>Obr. 19. Najkrajšie vydanie Alice v krajine zázrakov</i>	28
<i>Obr. 20. Ilustrácie v knihe</i>	28
<i>Obr. 21. Ilustrácie v knihe</i>	29
<i>Obr. 22. Ukážky úpravy knihy</i>	29
<i>Obr. 23. Ukážky úpravy knih</i>	30
<i>Obr. 24. Ukážky z knižky [36]</i>	31
<i>Obr. 25. Ukážky z knižky [37]</i>	31
<i>Obr. 26. Obálka knihy Mimi a Líza [38]</i>	32
<i>Obr. 27. Vnútro knihy [39]</i>	33

Obr. 28. Vnútro knihy [40].....	33
Obr. 29. Obálky série kníh [41].....	35
Obr. 30. Obálky série kníh [42].....	35
Obr. 31. Ukážka z vnútra knihy [43].....	36
Obr. 32. Návrh obálky Vincenta Hložníka pre knihu <i>Gulliverov cesty</i> [44].....	37
Obr. 33. Ukážky ilustrácie Martina Mrvu [45].....	38
Obr. 34. Petra Hilbert: <i>Balada o srdci</i> [46].....	38
Obr. 35. Ukážky z knihy <i>Mapy</i> [47].....	41
Obr. 36. Ukážky z knihy <i>Mapy</i> [48].....	42
Obr. 37. Kniha Tracyho Tiger [49].....	43
Obr. 38. Kniha Tracyho Tiger [50].....	43
Obr. 39. Práca na ilustráciách.....	51
Obr. 40. Práca na ilustráciách.....	51
Obr. 41. Ukážky ilustrácií.....	52
Obr. 42. Ukážky ilustrácií.....	52
Obr. 43. Ukážky ilustrácií.....	52
Obr. 44. Ukážky ilustrácií.....	52
Obr. 45. Ukážka z knihy.....	53
Obr. 46. Ukážka z knihy.....	54
Obr. 47. Ukážky odznakov.....	55
Obr. 48. Ukážky odznakov.....	55
Obr. 49. Hrnčeky z jednej strany.....	55
Obr. 50. Hrnčeky z jednej strany.....	55
Obr. 51. Hrnčeky z druhej strany.....	55
Obr. 52. Návrh trička.....	56
Obr. 53. Návrhy obliečok.....	56
Obr. 54. Návrhy obliečok.....	56

